

تأثیر مجاورت محل سکونت بر انتخاب مکان جرم

(مطالعه موردی جرم سرقت در شهر تهران)

تاریخ پذیرش: ۹۲/۵/۲۵

تاریخ دریافت: ۹۲/۳/۱

فیروز محمودی جانکی^۱، فاطمه وحید دستجردی^۲، محمد بارانی^۳

چکیده

انتخاب مکان جرم، به جهت فراهم آوردن امکان پیش‌بینی رفتار مجرمانه در جرم‌شناسی پر اهمیت است؛ یکی از پرسش‌های کلیدی در این زمینه این است که آیا مجرمان در نزدیکی محل سکونت خویش مرتکب جرم می‌شوند؟ با توجه به نظریات انتخاب عقلاتی، فعالیت روزمره و الگوی جرم به نظر می‌رسد که پاسخ پرسش مثبت باشد. برای آزمودن این فرضیه، مطالعه حاضر، جرم سرقت (به‌طور ویژه مصادیقی از آن) را به‌عنوان یکی از شایع‌ترین جرایم ارتكابی در سطح جامعه مورد مطالعه موردی قرار داده است. جامعه آماری، سرقت از منزل، سرقت از مغازه، سرقت اتومبیل و کیف‌قاپی‌های ارتكابی در کلان‌شهر تهران در سال ۱۳۹۰ می‌باشد که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی، گروه نمونه از میان آن انتخاب گردید. اطلاعات جمع‌آوری شده با استفاده از ارتباط بین متغیرها بر اساس آزمون تحلیل واریانس یک‌طرفه و توزیع نظری بررسی و تحلیل شده و فرضیات مورد آزمون قرار گرفتند. نتایج حاکی از آن است که میزان ارتكاب جرم سرقت با افزایش فاصله از سکونت‌گاه کاهش می‌یابد. همچنین در خصوص فرضیات فرعی پژوهش راجع به سن و نحوه ارتكاب جرم، مشخص گردید که سن رابطه مستقیم با فاصله طی شده توسط مجرمین دارد به نحوی که در سنین پایین‌تر فاصله کمتر ثبت گردیده و با افزایش سن، فاصله نیز افزایش یافته است. در مورد نحوه ارتكاب جرم نیز نتایج مشخص نمود سرقت‌هایی که به‌صورت دسته‌جمعی ارتكاب می‌یابند در فاصله نزدیک‌تری با محل سکونت مرتکبین قرار دارند.

واژگان کلیدی:

سرقت، فاصله، مجاورت، محل سکونت، مکان جرم، الگوی جرم، تهران.

۱. استادیار دانشگاه تهران (نویسنده مسئول)، f.mahmoudi49@gmail.com

۲. کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه تهران

۳. استادیار سازمان تحقیقات ناجا

۱. مقدمه

انسان، زمان و مکان سه عنصر اصلی شکل‌گیری جرایم و انحرافات اجتماعی اند. مکان گستره‌ای است که جرم در آن واقع می‌شود و مجرمان و اهدافشان به یکدیگر می‌رسند. در بیان اهمیت مکان جرم می‌توان گفت مطابق تحقیقاتی که شرمن انجام داده است، پیش‌بینی ارتکاب جرم از طریق مکان، شش برابر بیشتر از پیش‌بینی براساس هویت مجرمان است (ویسبرد، اتال، ۲۰۰۹: ۲۲). پس چنانچه بتوان از نقطه‌نظر مکانی-فضایی، امکان ارتکاب جرم و فرصت‌های کجروی را از مرتکب آن گرفت یا کاهش داد جامعه سریع‌تر راه سلامت را پیموده و میزان تبهکاری در شهر به‌طور قابل ملاحظه‌ای کاهش خواهد یافت. از سویی جرایم به‌صورت تصادفی در محیط‌ها و مکان‌های مختلف رخ نمی‌دهند بلکه عواملی از جمله محل سکونت در تعیین محل وقوع تأثیرگذار است. تهران به عنوان بزرگ‌ترین کلان‌شهر ایران، بالاترین آمار جرم در بین شهرهای کشور را داراست (<http://printversion.aspx/printversion.aspx> / نشان برچسب org.ir . سالنامه، اسکی//http) گرچه این امر به روند افزایش جمعیت تهران مرتبط است اما آنچه اهمیت بیشتری دارد نسبت نرخ رشد بزهکاری در تهران است که رشد بزهکاری بسیار بیشتر از روند رشد جمعیت این شهر بوده است (کلانتری، ۱۳۸۰: ۱۵). یکی از عمده‌ترین این جرایم، سرقت است که در سالنامه‌های آماری نرخ قابل توجهی دارد (همان). تحلیل تأثیر مکان سکونت در انتخاب محل سرقت می‌تواند به انتخاب راهکارهای مناسب برای کاهش فرصت‌های ارتکاب، نقشه‌برداری جرم و در نتیجه افزایش کارایی پلیس در تعقیب سرقت کمک کند.

۲. چارچوب نظری

در تبیین علل وقوع جرم، نظریه‌های گوناگونی وجود دارد. با شکل‌گیری تئوری‌های محیطی جرم در دهه ۱۹۲۰ میلادی در مکتب شیکاگو و سپس ایجاد جرم‌شناسی محیطی، تأثیر زمان و مکان بر ارتکاب جرم مورد توجه و تأکید بیشتری قرار گرفت. جرم‌شناسی محیطی معتقد است مجرمان با در نظر گرفتن عوامل مستعد و تسهیل‌کننده جرم، مکان مناسب برای ارتکاب موفقیت‌آمیز جرم را انتخاب نموده و آن را در بهترین زمان ممکن مرتکب می‌شوند (کاندی، ۱۹۸۹). نظریات مختلفی در ارتباط با محیط در جرم‌شناسی محیطی مطرح شده‌اند که ازین میان سه نظریه انتخاب عقلانی،

فعالیت روزمره و الگوی جرم قابلیت تبیین موضوع پژوهش را دارند و از بین آن‌ها نظریه الگوی جرم که دربردارنده عناصری از دونظریه دیگر است (Brantingham & Brantingham, 2008)، جهت تبیین توزیع جرم در مکان‌ها، مبنا و چارچوب نظری تحقیق حاضر است.

۱.۲. نظریه انتخاب عقلانی

نظریه انتخاب عقلانی جرم برگرفته از نظریه های تحلیل اقتصادی است. از این منظر انسان به طور منطقی و با روش کاملاً عقلانی در تعقیب منافع شخصی خود می باشد (قدیری اصلی ۱۳۷۶: ۴-۳۲۳). نظریه انتخاب عقلانی به تشریح انگیزه و دلایل مجرم برای ارتکاب جرم می پردازد و معتقد است که انتخاب یک عمل مجرمانه، عمدتاً با تکیه بر ویژگی های رفتار مجرمانه و همچنین خصایص فردی مجرم صورت می گیرد. به عبارتی، بزهکار برای ارتکاب جرم، هم موقعیت تحقق بزه و احتمال به نتیجه رسیدن آن را می سنجد و هم توانایی ها و نقاط ضعف خود را مدنظر قرار می دهد. پس در نظریه انتخاب عقلانی، اعمال مجرمانه نتیجه محاسبه‌ای است که هزینه‌ها (شامل تلاش به کار گرفته شده و خطرات ناشی از عمل) و منافع (پاداش بالقوه) مرتبط با آن اعمال را در نظر می گیرد.

دیدگاه انتخاب عقلانی استدلالی اساسی برای بیان اهمیت مکان ارائه می کند؛ زیرا طبق این دیدگاه مجرمان اهدافی را انتخاب کرده و وسایل دست‌یابی به آن اهداف را به شیوه‌ای قابل تشریح و توضیح مورد تحلیل اقتصادی قرار می دهند. در چنین تحلیلی مکان ارتکاب جرم می تواند در محاسبه هزینه‌ها و فایده‌ها نقش بسزایی داشته باشد. انتخاب مکان جرم باید عقلانی و آگاهانه باشد و «یک انتخاب منطقی، انتخابی است که به دستگیری منجر نشود؛ حتی اگرچه فعالیت مجرمانه و انگیزه آن غیرعقلانی باشد» (Lundrigan and Canter, 2001: 596).

۲.۲. نظریه فعالیت روزمره

نظریه فعالیت روزمره اساساً بر این اعتقاد است که جرم ارتکاب یافته و بزه‌دیدگی، با طبیعت خصوصیات زندگی معمولی انسان یا به عبارتی تعامل‌ها و همکنش‌های اجتماعی در ارتباط است و همزمان با تغییر این تعامل‌ها و خصوصیات، نرخ جرایم نیز تغییر می کند.

نظریه فعالیت روزمره برای توضیح پدیده جرم، حضور و تلاقی سه عامل را ضروری می‌داند: اول، باید مجرم با انگیزه‌های وجود داشته باشد. تبیین توسعه مجرمان با انگیزه، هدف نظریات مبتنی بر مجرم است. دوم، باید هدفی با ارزش وجود داشته باشد. هدف و مجرم باید در یک زمان و یک مکان حضور داشته باشند. نهایتاً، سه گروه کنترل کننده - کنترل کننده‌های نزدیک، محافظان و مدیران مکان - نباید حضور داشته باشند یا حضورشان غیرمؤثر باشد (اک و ویسبرد، ۱۹۹۵: ۵). اگر یکی از این اجزای ترکیبی موجود نباشد احتمالاً جرم اتفاق نخواهد افتاد. اما چنانچه تمام عوامل آماده باشند احتمال ارتکاب جرم افزایش می‌یابد (کلارک و اک، ۱۳۸۸: ۷۴).

نظریه فعالیت روزمره دیدگاهی است که می‌توان از آن در نظریه‌های مکان بنیاد استفاده کرد. زیرا عمدتاً بر رویداد مجرمانه تأکید می‌کند تا وضعیت ذهنی یا پیشینه مجرم. این رویکرد همچنین برای تجزیه و تحلیل جغرافیایی و الگوهای جرم مناسب بوده و با نظریات جغرافیای رفتاری و الگوسازی پیوند دارد؛ چرا که معتقد است مجرمان مانند همه افراد برنامه‌های روزانه دارند - رفت و آمد به محل کار، ملاقات دوستان، خرید و مانند آن - و در هنگام رفت و آمدهای روزمره خود، هدف‌های محتمل را جستجو می‌کنند. آماج نیز اغلب با رفتارهای فردی مجرمان رابطه دارد؛ به عنوان نمونه، سوءاستفاده‌کنندگان از کودکان احتمالاً مدارس و زمین‌های بازی را انتخاب می‌کنند که هنگام رفت و آمدهای روزمره خود با آنها روبرو می‌شوند و دزدان معتاد احتمالاً هدف‌هایی را ترجیح می‌دهند که مجاور بازارهای مواد مخدر باشد.

۳.۲. نظریه الگوی جرم

نظریه الگوی جرم اولین بار توسط پاتریشیا و پاول برنتینگهام^۱ مطرح شد. این نظریه به عنوان هسته اصلی جرم‌شناسی محیطی به این موضوع می‌پردازد که مردم و اشیاء چگونه در زمان و مکان در چرخه جرم قرار می‌گیرند.

نظریه الگوی جرم معتقد است که وقایع مجرمانه بر اساس الگوهایی واقع می‌شود که از نظر زمانی از طریق فعالیت‌های اجتماعی اقتصادی روزمره افراد شکل گرفته‌اند و از لحاظ مکانی بر طبق گره‌ها، مسیرها و لبه‌هایی هستند که فعالیت‌ها محدود به آنها

1. Patricia and Paul Brantingham

می‌شود (Brantingham, et al, 2009: 27). به عبارت دیگر، الگوها متأثر هستند از جایی که مردم در شهر زندگی می‌کنند، چرا و چگونه در شهر جابجا می‌شوند و چگونه افرادی که یکدیگر را می‌شناسند اوقات خود را سپری می‌کنند.

بر این اساس مفاهیم اصلی این نظریه عبارتند از: (۱) گره‌ها، یعنی مکان‌هایی که بزه‌کاران در آن زندگی، کار و فعالیت می‌کنند؛ (۲) مسیرها که راه‌های بین گره‌ها هستند و برای جابجایی میان گره‌ها از آن‌ها استفاده می‌شود؛ (۳) لبه‌ها که به مرزهای محدوده‌هایی که مردم زندگی، کار، خرید و تفریح می‌کنند اشاره دارد (فلسون و کلارک، ۱۹۹۸: ۶). این سه مفهوم شکل دهنده فضای فعالیت و فضای آگاهی هستند.

نظریه الگوی جرم به طور ویژه در توسعه فهم جرم و مکان اهمیت دارد؛ زیرا نظریه انتخاب عقلانی و فعالیت روزمره را برای کمک به تبیین توزیع جرم در مکان‌ها ترکیب می‌کند (اک و ویسبرد، ۱۹۹۵: ۶) و توزیع مجرمان، آماج‌ها، محافظان در زمان و مکان والگوهای جرم را توصیف می‌کند. طبق این نظریه، چگونگی مورد توجه قرار گرفتن اهداف برای مجرمان، بر توزیع پدیده جرم در زمان و مکان و در بین اهداف مختلف مؤثر است؛ زیرا مجرمان مانند سایر افراد بین فضای خانه، مدرسه، کار و خرید رفت‌وآمد می‌کنند و مشغول هستند. در همان حال که آنان فعالیت‌های غیر بزهکارانه معمولی‌شان را انجام می‌دهند، از فرصت‌های جرم هم آگاه می‌شوند و بر طبق انتخاب عقلانی دست به گزینش می‌زنند. بنابراین فرصت‌های بزه‌کاری نزدیک مناطقی که مجرمان به طور روزانه در آن مکان‌ها رفت‌وآمد ندارند، احتمالاً کمتر مورد توجه مجرمان قرار می‌گیرد.

۳. فرضیات تحقیق

فرضیه اصلی این تحقیق عبارت است از: "تمایل بیشتری در میان سارقان وجود دارد که در نزدیکی مناطق زندگی خویش مرتکب جرم شوند تا مکان‌هایی که فاصله بیشتری با سکونت‌گاه آنان دارد (فرضیه منزل)".

دو فرضیه فرعی نیز در این پژوهش مورد بررسی قرار می‌گیرد:

- "سارقان در سنین پایین‌تر در منطقه‌ای مرتکب جرم می‌شوند که نزدیک‌تر به محل سکونتشان باشد تا منطقه‌ای که فاصله بیشتری از سکونتگاهشان دارد (فرضیه سن)".

- "سارقانی که به صورت انفرادی مرتکب جرم می‌شوند در مقایسه با سارقانی که با

همکاری افراد دیگر و به شکل دسته جمعی سرقت می‌کنند، بیشتر مناطق نزدیک سکونتگاه خویش را برای سرقت انتخاب می‌نمایند (فرضیه شرکت در جرم)".

۴. روش تحقیق

پژوهش حاضر از نوع مطالعات تحلیلی است که به روش اسنادی صورت گرفته است. در همین راستا در این مبحث به تبیین قلمرو تحقیق، جامعه مورد مطالعه، نمونه و روش تحلیل داده‌ها خواهیم پرداخت.

۱.۴. قلمرو پژوهش

محدوده جغرافیایی کلان شهر تهران که ۲۲ منطقه شهرداری را در بر می‌گیرد به عنوان قلمرو مکانی پژوهش حاضر در نظر گرفته شده است. از آنجا که این تحقیق با روش مقطعی صورت گرفته است، جرایم ارتكابی سرقت در قلمرو زمانی ۱۳۸۹/۱/۱ تا ۱۳۸۹/۱۱/۲۹ در محدوده شهر تهران بررسی شده است.

موضوع این تحقیق مجموعه رفتارهایی است که تحت عنوان کلی سرقت در مقطع زمانی پژوهش در محدوده شهر تهران رخ داده است. این رفتارها عبارتند از: سرقت از منزل، سرقت از مغازه، سرقت اتومبیل و کیف‌زنی. معیار انتخاب مصادیق در پژوهش حاضر، دفترچه مشخصات جرایم مورد استفاده در نیروی انتظامی است.

۲.۴. جامعه آماری

در این تحقیق با توجه به تقسیم‌بندی جرم سرقت براساس مصادیق، که نیروی پلیس از آن استفاده می‌کند و برحسب موضوع سرقت و شیوه ارتكاب از تنوع زیادی برخوردار است؛ چهار مورد از عمده‌ترین مصداق‌های این جرم که انتخاب شده اند، عبارتند از: سرقت منزل، سرقت اتومبیل، سرقت از مغازه، کیف‌چاپی.

برای آزمودن فرضیات، داده‌هایی در خصوص جرم سرقت و همچنین محل سکونت سارقان موردنیاز بود. با توجه به این که در مطالعات مکانی راجع به جرم، شیوه مرسوم استفاده از اطلاعات موجود در اختیار سازمان‌ها و نهادهای رسمی است، آمار موجود در پایگاه اطلاعاتی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران به عنوان منبع داده‌ها انتخاب شد. اطلاعات مربوط به سن و نحوه ارتكاب سرقت به‌عنوان متغیرهای مستقل برای آزمون

فرضیات فرعی، بطور مستقیم از پرونده‌های مجرمان استخراج شد. در خصوص فاصله طی شده از منزل تا مکان جرم به عنوان متغیر اصلی جهت آزمون فرضیه اصلی، با توجه به آنکه محل سکونت سارقان نیز به عنوان اطلاعات فردی در پرونده‌های مجرمان درج می‌شود، با استخراج محل سکونت تک‌تک سارقان گروه نمونه و تعیین فاصله تا مکان جرم برحسب کیلومتر، داده‌های مورد نیاز برای پژوهش فراهم شد.

۳.۴. نمونه تحقیق و روش نمونه‌گیری

به منظور انجام پژوهش در خصوص جامعه آماری موردنظر و با توجه به محدودیت‌های مختلف زمانی، بودجه و نیروی انسانی در این مطالعه برای نمونه‌گیری از روش نمونه‌گیری تصادفی استفاده شده است. این شیوه به نوعی از نمونه‌گیری اطلاق می‌شود که هر فرد یا عضو جمعیت، شانس یا احتمال برابر یا دست کم معینی برای انتخاب شدن داشته باشند. (شایان، ۱۳۸۹: ۹۹)

۴.۴. حجم گروه نمونه

مطابق آمارهای رسمی نیروی انتظامی تعداد سرقت‌های ارتكابی مربوط به مصداق‌های مورد نظر این پژوهش در سال ۱۳۸۹ در سطح کلان‌شهر تهران ۴۱۸۵۹ فقره بوده است. برای تعیین حجم نمونه یک قاعده سنتی انگشتی وجود دارد مبتنی بر اینکه حجم نمونه باید یک دهم حجم جمعیت باشد که کسر نمونه‌گیری نامیده می‌شود (چمپینون، ۱۳۸۸: ۳۲۰). اما در مورد جمعیت‌های بزرگ مانند جامعه مورد مطالعه این پژوهش، قاعده انگشتی منجر به حجم نمونه بزرگی می‌شود که به دلایل زیر از آن تخلف می‌شود: ۱. مهار نمونه‌های کوچک‌تر آسان‌تر از نمونه‌های بزرگ‌تر است؛ ۲. نمونه‌های بسیار بزرگ نسبت به نمونه‌های کوچک‌تر به گونه متناسبی آگاهی‌بخش‌تر نیستند؛ ۳. اغلب شیوه‌های آماری برای تحلیل داده‌ها برای حجم نمونه‌های بزرگ طرح‌ریزی نشده‌اند (پیشین: ۳۲۰). از سوی دیگر دسترسی به اطلاعات حجم نمونه یک دهمی در این پژوهش، با توجه به اینکه اطلاعات هر یک از افراد نمونه باید از پرونده آن‌ها استخراج می‌گردید زمان و هزینه بسیار بالایی را تحمیل می‌نمود. از این رو به جای یک دهم، یک صدم جامعه آماری به عنوان حجم نمونه در نظر گرفته شد که ۴۱۴ نفر تعیین گردید و بر همین اساس یک درصد هر یک از انواع سرقت‌ها، بخشی از نمونه را تشکیل داده‌اند.

۵.۴. روش تحلیل داده‌ها

با توجه به فرضیات مطرح شده، برای تحلیل داده‌ها مفاهیم آمار توصیفی شامل محاسبات توصیفی، محاسبات شاخص‌های مرکزی و سنجه‌های پراکنش استفاده شده است. همچنین با انتقال داده‌ها به رایانه از طریق نرم‌افزار spss15 آزمون‌های آمار استنباطی بر روی داده‌ها انجام شد.

در این تحقیق از شاخص‌های پراکندگی "فراوانی مطلق، فراوانی نسبی، فراوانی تجمعی" و شاخص مرکزی میانگین و سنجه پراکنش انحراف معیار استفاده شده است. برای تجزیه و تحلیل از داده‌های تحقیق حاضر آزمون‌های آماری آنالیز واریانس یک‌طرفه و مجذور کای (chi-square test) استفاده گردید.

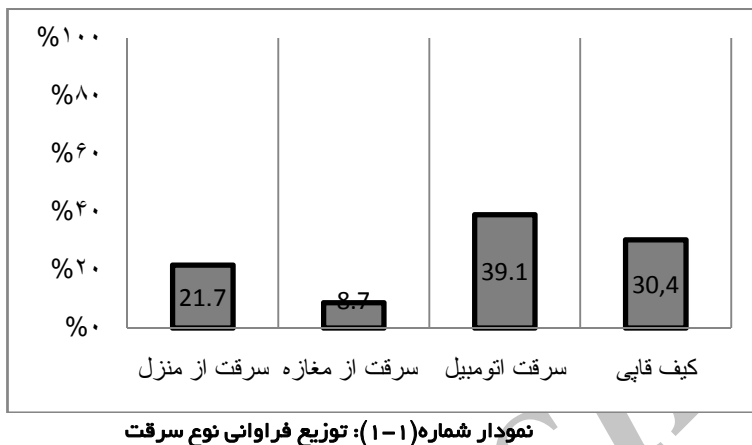
۵. یافته‌ها

به منظور بررسی نحوه تاثیرگذاری محل سکونت بر انتخاب مکان جرم، گروه نمونه شامل چهار نوع سرقت منزل، سرقت از مغازه، سرقت اتومبیل و کیف قاپی مشخص و از نظر جنسیت، سن و نحوه ارتکاب جرم مورد بررسی قرار گرفتند. اطلاعات به نحو مبسوط در جداول و نمودارهای این فصل قابل مشاهده می‌باشد.

۵.۱. توصیف داده‌ها

نوع و میزان جرایم ارتكابی

منطبق با توزیع فراوانی در جامعه آماری در نمونه مورد بررسی، آنگونه که نمودار شماره (۱-۱) نشان می‌دهد، سرقت اتومبیل با ۳۹.۹ درصد بیشترین حجم نمونه را در بر گرفته است و سرقت مغازه با ۸.۷ درصد کمترین تعداد را در نمونه حاضر دارا است. حدود ۷۰ درصد کل جرایم ارتكابی مربوط به سرقت اتومبیل و کیف‌قاپی است.

ساختار سنی

دامنه تغییرات سن افراد نمونه مورد بررسی بین ۱۳ تا ۴۳ سال می‌باشد. براین اساس جدول شماره (۱-۲) با در نظر گرفتن چهار گروه سنی ۱۷ سال و کمتر، ۱۸ تا ۲۴ سال، ۲۵ تا ۳۴ سال و ۳۵ سال و بالاتر تهیه شده است. تقسیم‌بندی گروه‌های سنی به چهار گروه پیش گفته، براساس تقسیم‌بندی سالنامه های آماری جمهوری اسلامی ایران در خصوص دستگیر شدگان انواع سرقت‌های عادی برحسب جنس و سن می‌باشد. (<http://amar.sci.org.ir/PlanList.aspx>)

جدول شماره (۱-۲): توزیع فراوانی سارقان برحسب گروه های سنی

گروه سنی	تعداد (فراوانی مطلق)	درصد (فراوانی نسبی)	فراوانی نسبی بالارزش	فراوانی جمععی
۱۷ ساله و کمتر	۷	۱.۷	۱.۷	۱.۷
۱۸-۲۴	۱۱۴	۲۷.۵	۲۷.۵	۲۹.۲
۲۵-۳۴	۲۲۱	۵۳.۴	۵۳.۴	۸۲.۶
۳۵ ساله و بیشتر	۷۲	۱۷.۴	۱۷.۴	۱۰۰
جمع	۴۱۴	۱۰۰	۱۰۰	

به این ترتیب کمترین تعداد مجرمین در گروه سنی ۱۷ ساله و کمتر از آن قرار دارند. این گروه سنی تنها ۱.۷ درصد افراد نمونه را تشکیل می‌دهند. این در حالی است که میزان سرقت در گروه سنی ۲۵-۳۴ سال به بالاترین حد خود رسیده است به طوری که ۲۲۱ نفر از سارقین در این دسته قرار گرفته‌اند.

نحوه ارتکاب جرم

منظور از نحوه ارتکاب جرم، انفرادی یا دسته‌جمعی بودن آن است. در نمونه مورد پژوهش به‌طور کلی ۳۷۳ فقره از سرقت‌ها بنحو انفرادی و صرفاً توسط یک مرتکب صورت گرفته است که ۹۰.۱ درصد از نمونه را در بر می‌گیرد و ۴۱ فقره از کل سرقت‌ها به‌صورت دسته‌جمعی ارتکاب یافته است. این تعداد ۹.۹ درصد نمونه می‌باشد (جدول شماره ۱-۳).

جدول شماره (۱-۳): توزیع فراوانی نحوه ارتکاب جرم

نحوه ارتکاب جرم	فراوانی مطلق	فراوانی نسبی	فراوانی نسبی بالارزش	فراوانی تجمعی
فردی	۳۷۳	۹۰.۱	۹۰.۱	۹۰.۱
دسته‌جمعی	۴۱	۹.۹	۹.۹	۱۰۰
جمع	۴۱۴	۱۰۰	۱۰۰	

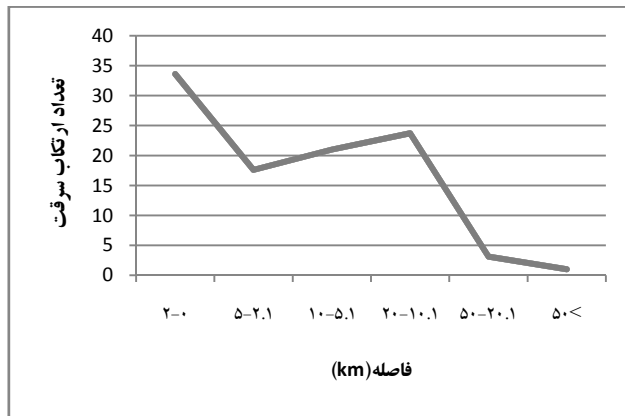
۲.۵. تحلیل داده‌ها

براساس جدول شماره (۱-۲) تعداد ارتکاب سرقت با افزایش مسیر طی شده از منزل به سمت مکان جرم کاهش یافته است به نحوی که در نزدیک‌ترین فاصله (۲-۰ کیلومتر) ۱۳۹ فقره سرقت ارتکاب یافته و در دورترین فاصله (بیش از ۵۰ کیلومتر) صرفاً ۴ فقره سرقت گزارش شده است.

جدول شماره (۱-۲): توزیع فراوانی فاصله محل سکونت تا مکان ارتکاب جرم (برحسب کیلومتر)

فاصله محل سکونت تا مکان جرم (کیلومتر)	فراوانی مطلق	فراوانی نسبی	فراوانی نسبی بالارزش	فراوانی تجمعی
۰-۲	۱۳۹	۳۳.۶	۳۳.۶	۳۳.۶
۲.۱-۵	۷۳	۱۷.۵	۱۷.۵	۵۱.۲
۵.۱-۱۰	۸۷	۲۱	۲۱	۷۲.۲
۱۰.۱-۲۰	۹۸	۲۳.۷	۲۳.۷	۹۵.۹
۲۰.۱-۵۰	۱۳	۳.۱	۳.۱	۹۹
>۵۰ بیش از ۵۰ کیلومتر	۴	۱	۱	۱۰۰
جمع	۴۱۴	۱۰۰	۱۰۰	

نمودار خطی شماره (۲-۱) نیز به وضوح بیانگر این رابطه معکوس میان افزایش فاصله و کاهش تعداد ارتکاب جرم است:

نمودار شماره (۲-۱) : توزیع فراوانی فاصله محل سکونت تا مکان ارتکاب جرم (برحسب کیلومتر)
با توجه به وجود ارتباط کلی میان محل سکونت و انتخاب مکان جرم سرقت، این رابطه براساس مصادیق سرقت مطالعه شده در پژوهش نیز مورد بررسی قرار گرفت.
جدول شماره (۲-۲) توزیع فراوانی و میانگین فاصله طی شده را به تفکیک نوع سرقت مشخص نموده است:

جدول شماره (۲-۲) : توزیع فراوانی و میانگین فاصله محل سکونت تا مکان ارتکاب جرم به تفکیک نوع سرقت

نوع سرقت								فاصله محل سکونت تا مکان ارتکاب جرم (کیلومتر)
سرقت از منزل		سرقت از مغازه		سرقت اتومبیل		کیف قاپی		
تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
۵۴	۶۰	۷	۱۹.۴	۳۲	۱۹.۸	۴۶	۳۶.۵	۰-۲
۴	۴.۴	۴	۱۱.۱	۳۰	۱۸.۵	۳۵	۲۷.۸	۲.۱-۵
۷	۷.۸	۸	۲۲.۲	۵۱	۳۱.۵	۲۱	۱۶.۷	۵.۱-۱۰
۱۹	۲۱.۱	۱۵	۴۱.۷	۴۷	۲۹	۱۷	۱۳.۵	۱۰.۱-۲۰
۶	۶.۷	۲	۵.۶	۱	۶	۴	۳.۲	۲۰.۱-۵۰
۰	۰	۰	۰	۱	۶	۳	۲.۴	>۵۰
۹۰		۳۶		۱۶۲		۱۲۶		جمع
۶۳		۹۸		۷۶		۵۵		میانگین
۸۸		۶.۷		۶		۶.۷		انحراف معیار

Df= 3

p-value= 0.004

آزمون آنالیز واریانس یک‌طرفه نشان داد که میانگین فاصله در انواع سرقت‌ها یکسان نیست. به عبارت دیگر بین نوع سرقت و فاصله طی شده از محل سکونت تا مکان جرم رابطه معنادار وجود دارد.

در خصوص رابطه میان سن و فاصله محل سکونت تا مکان ارتکاب سرقت، تقسیم‌بندی فاصله به ۶ گروه اگرچه نشان دهنده وجود رابطه میان این دو متغیر بود اما آزمون آماری این رابطه را به صورت معنادار تفسیر نمی‌نمود ($p\text{-value}=0.579$). به همین دلیل و برای اطمینان از اینکه چنین رابطه‌ای می‌تواند معنادار باشد فاصله محل سکونت تا مکان ارتکاب جرم را به دو گروه ۵-۰ کیلومتر (نزدیک) و بیش از ۵ کیلومتر (دور) تقسیم گردید (جدول شماره ۲-۳)

جدول شماره (۲-۳) : توزیع فراوانی محل سکونت تا مکان ارتکاب جرم به تفکیک گروه‌های سنی

گروه‌های سنی								فاصله محل سکونت تا مکان ارتکاب جرم (کیلومتر)
۲۵ ساله و بیشتر		۲۴-۲۵ سال		۲۴-۱۸ سال		۱۷ ساله و کمتر		
تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
۳۱	۴۳.۱	۱۰۹	۴۹.۳	۶۷	۵۸.۸	۵	۷۱.۴	۰-۵
۴۱	۵۶.۹	۱۱۲	۵۰.۷	۴۷	۴۱.۲	۲	۲۸.۶	بیش از ۵ کیلومتر
۷۲	۱۰۰	۲۲۱	۱۰۰	۱۱۴	۱۰۰	۷	۱۰۰	جمع

Value= 5.986

df= 3

p-value= 0.01

آزمون مجذور کای نشان داد که در صورت تقسیم بندی فواصل به دو دسته نزدیک (۰-۲km) و دور (>5 km)، بین سن مجرمین و فاصله مکان سکونت تا محل جرم رابطه معنادار وجود دارد.

یکی دیگر از ویژگی‌های مورد بررسی نحوه ارتکاب جرم بود که جدول شماره (۲-۴) توزیع فراوانی فاصله سکونت‌گاه تا مکان جرم را بر اساس فردی یا دسته‌جمعی بودن سرقت نشان می‌دهد:

جدول شماره (۲-۴) : توزیع فراوانی فاصله محل سکونت تا مکان ارتکاب جرم به تفکیک نحوه ارتکاب

نحوه ارتکاب				فاصله محل سکونت تا مکان ارتکاب جرم
دسته جمعی		فردی		
درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۶۳.۴	۲۶	۴۹.۹	۱۸۶	۰-۵
۳۶.۶	۱۵	۵۰.۱	۱۸۷	>۵
۱۰۰	۴۱	۱۰۰	۳۷۳	جمع

Value=2.714

df=1

p-value=0.04

آزمون مجذور کای نشان داد که بین فاصله و نحوه ارتکاب جرم از حیث فردی یا دسته جمعی بودن، رابطه معنادار وجود دارد.

۶. بحث

۱.۶. سرقت و نزدیکی به مکان سکونت

جرم سرقت در اکثر مواقع با برنامه‌ریزی قبلی و به‌صورت حساب شده و دقیق صورت می‌گیرد بنابراین سارقان در انتخاب مکان جرم نیز می‌اندیشند. آن‌گونه که در جدول شماره (۱-۲) مشخص شده است هرچه فاصله طی شده میان محل سکونت تا مکان ارتکاب جرم افزایش یافته (به‌عنوان متغیر مستقل) تعداد سرقت‌های ارتكابی کاهش یافته است (به‌عنوان متغیر وابسته). به عبارتی میان فاصله و تعداد سرقت‌ها رابطه معکوس برقرار است.

بنابراین می‌توان گفت سارقان مکان‌های نزدیک‌تر به محل سکونت خویش را با وجود سایر شرایط ترجیح خواهند داد؛ چرا که مزایای بیشتری برای آنها در پی دارد و علاوه بر اینکه هزینه‌های کمتری از لحاظ حمل و نقل برای آنان خواهد داشت، در زمان کوتاه‌تری می‌توانند به اهداف خود دسترسی پیدا کنند و خطر دستگیری نیز کاهش می‌یابد. در واقع به‌دلیل آسان‌تر بودن دستیابی به منافع و کاهش خطرات احتمال انتخاب این مکان‌ها افزایش می‌یابد (نظریه انتخاب عقلانی). از سویی فضاهاى نزدیک‌تر چون در حیطه فضای آگاهی آنان قرار دارد نسبت به شرایط محیطی آن اطلاع بیشتری دارند (الگوی جرم)، چرا

که به دلیل فعالیت‌های روزمره سارقان در این فضای آگاهی، بسیار آسان‌تر می‌توانند از وجود آماج مناسب و عدم حضور محافظان مطلع گردند (نظریه فعالیت روزمره).

نکته دیگر آن است که افزایش فاصله از محل سکونت و رفتن به منطقه‌ای ناآشنا، از لحاظ روانی باعث احساس خارج از محدوده بودن برای مجرم می‌شود و تفاوت‌های اقتصادی و اجتماعی بین ساکنین منطقه هدف و مجرم هم این موضوع را تشدید خواهد کرد. راتکلیف در این خصوص مثال می‌زند: "مجرمی را در نظر بگیرید که با لباسی مندرس در حال عبور از یک محله مرفه است یا راننده‌ای را که با ماشینی قراضه در همین منطقه رانندگی می‌کند در حالیکه خیابان‌ها پر از اتومبیل‌های گرانبه است؛ مجرم ممکن است احساس کند در یک منطقه ناآشنا سرگردان شده است" (Ratcliffe, 2003:2). به این ترتیب محل سکونت و نزدیک‌ترین مکان‌ها به آن، به دلیل آنکه علی‌الاصول با شرایط اقتصادی و اجتماعی مجرم قرابت دارند مکان‌های بهتری برای ارتکاب جرم خواهند بود.

برخی از مطالعات، امکان شناسایی از سوی ساکنین منطقه را به عنوان دلیلی بر عدم انتخاب مکان نزدیک سکونتگاه ذکر کرده‌اند و بیان داشته‌اند: «همان‌طور که مجرمان بیش از هر مکانی، به فضای پیرامون منزل آشنایی دارند و این احتمال وجود دارد که آسان‌تر یک هدف را مکان‌یابی کنند، همچنین احتمال بیشتری وجود دارد که مورد شناسایی قرار بگیرند و این ریسک نزدیک به منزل افزایش می‌یابد. به این ترتیب انتظار می‌رود که منطقه‌ای درست در اطراف منزل وجود داشته باشد که احتمال کمتری می‌رود در آنجا جرمی روی دهد» (Brantingham & Brantingham, 1981:32). این منطقه را منطقه حائل نامیده‌اند. به عنوان نتیجه می‌توان گفت که انتظار می‌رود بعد از این منطقه محدودیت در فعالیت مجرمانه، نمودارها اوج گیری ارتکاب جرم را نشان دهند.

با وجود این، تحقیق حاضر وجود چنین منطقه‌ای را تأیید نمی‌کند. در مقام توضیح راجع به عدم وجود منطقه حائل می‌توان گفت منافع انتخاب مکانی نزدیک از جمله آگاهی به محیط، آگاهی به راه‌های فرار، امکان زیر نظر قرار دادن مستمر آماج جرم و ... بیشتر از خطر شناسایی خواهد بود؛ به علاوه همین آشنا بودن در محل، امکان رفت‌وآمد آزادانه بدون آنکه به‌عنوان غریبه جلب توجه نماید را نیز فراهم می‌آورد و از این طریق سارق می‌تواند با حضور خود در محیط، زمان مناسب برای سرقت را انتخاب کند و به این ترتیب ریسک شناسایی را نیز به حداقل ممکن کاهش دهد. اگر زمان به درستی انتخاب شود با

توجه به اینکه فاصله بسیار نزدیک است امکان فرار و دور شدن سریع از مکان جرم بدون شناسایی، به عنوان یکی از منافع ارتکاب سرقت در این فاصله در نظر گرفته می‌شود. البته در مورد سارقانی که نزد همسایه‌ها اشتهار به سرقت دارند، مسئله می‌تواند متفاوت باشد به گونه‌ای که آنان کمتر خود را در معرض خطر شناسایی قرار دهند. زیرا، در این موارد ریسک جلب توجه و شناسایی بالاتر می‌رود.

همچنین می‌توان توضیحات دیگری در خصوص عدم وجود منطقه حائل در نظر گرفت. به عنوان مثال، ممکن است این مجرمان براساس انتخاب عقلانی عمل نکنند و یا هزینه بالایی در جابجایی برای آنها متصور باشد، یا فعالیت‌های روزمره آنان به شدت محدود باشد و صرفاً محیط بسیار نزدیک به منزل را در برگیرد. همچنین این امکان وجود دارد که مجرمانی که در فاصله بسیار نزدیک دست به سرقت می‌زنند به صورت درجا و فوری عمل کنند. طی کردن فاصله بیشتر نیازمند برنامه‌ریزی یا حداقل تأخیر در برآوردن نیاز است؛ کسانی که فاصله بسیار کوتاهی را برای ارتکاب جرم انتخاب می‌کنند ممکن است جزو افرادی باشند که در برابر تحریکات فوری بصورت تکانشی عمل می‌کنند.^۱

علاوه بر آنچه گفته شد و راجع به مجموع داده‌های مورد مطالعه است، در خصوص هر یک از مصادیق مورد بررسی سرقت نیز باید گفت آزمون آنالیز واریانس نشان داد که بین نوع سرقت و فاصله طی شده میان منزل و محل جرم رابطه معناداری وجود دارد؛ توضیح این که در کیف‌قاپی سارقان معمولاً مکان‌های نزدیک‌تر به محل سکونت را انتخاب می‌کنند (میانگین ۵.۵) و پس از آن سرقت از منزل با میانگین ۶.۳ قرار دارد. سرقت اتومبیل با میانگین ۷.۶ در جایگاه بعدی قرار گرفته است و در نهایت سرقت از مغازه معمولاً در دورترین فاصله از سکونتگاه ارتکاب می‌یابد (میانگین ۹.۸).

یکی از مواردی که باید مورد توجه قرار داد منفعت کسب شده از سرقت است. در واقع از آنجا که در سرقت منافع مالی در اولویت قرار دارند، با توجه به نوع سرقت ارتكابی و آنچه که هدف از سرقت است این گونه به نظر می‌رسد که سارق هنگامی که با فرض موفقیت آمیز بودن سرقت، مال ربوده شده ارزش بیشتری داشته باشد حاضر به طی مسافت بیشتر

۱. موارد ذکر شده به‌ویژه در مورد سارقان معتاد قابل بررسی است؛ زیرا، تحت تأثیر مصرف مواد مخدر امکان بیشتری دارد که رفتارشان غیر عاقلانه و تکانشی باشد و معمولاً فعالیت‌های روزمره محدودتری نیز دارند. گرچه تأیید چنین فرضیه‌ای نیاز به بررسی جداگانه خواهد داشت.

و دوری از سکونتگاه خواهد بود. ون کوپن و جانسون^۱ (۱۹۹۸)، اسنوک^۲ (۲۰۰۴)، دریلن^۳ (۲۰۰۷) در تحقیقات خود به این مسئله اشاره کرده اند. در تحقیق حاضر نیز با توجه به اینکه اغلب منفعت حاصل از کیف‌قاپی در مقایسه با سرقت از مغازه و اماکن تجاری بسیار پایین‌تر است ملاحظه می‌شود که سارقان حاضر به قبول هزینه‌های دور شدن از منزل به شرط منفعت بالاتر هستند به نحوی که کیف‌قاپی در نزدیک‌ترین مکان‌ها به منزل و سرقت از مغازه در دورترین مکان‌ها ارتکاب یافته‌اند.

۲.۶. سن و نزدیکی به مکان سکونت

سن یکی از ویژگی‌های سارقان است که بر انتخاب مکان سرقت تأثیرگذار است. هرچند سرقت، به‌طور کلی، به عنوان جرمی در نظر گرفته می‌شود که نیازهای مادی محرک اصلی ارتکاب آن بوده و معمولاً با برنامه ریزی دقیق و تمهید اقدامات مقدماتی واقع می‌شود، اما آنگونه که برخی مطالعات بوم‌شناسی نشان داده اند این حکم کلی در مورد اطفال بزهکار در مقایسه با سارقان بزرگسال کمتر قابل اعمال است (Bennet and Wright, 1984). برای مثال در کنار نیاز به پول، سایر نیازها از جمله احساس ماجراجویی و وفاداری به همسالان نیز در انگیزه اطفال سارق نقش بازی می‌کند. افزون بر این، سرقت‌های ارتكابی توسط کودکان بزهکار نسبت به بزرگسالان بیشتر تکانشی هستند^۴ (Deakin et al., 2007). بر این اساس به نظر می‌آید که برای بعضی از گروه‌های سنی نسبت به دیگر سارقان، عامل نزدیکی به محل سکونت از اهمیت بیشتری برخوردار باشد. آزمون مجذور کای ($p\text{-value}=0.01$) در خصوص داده‌های پژوهش نشان داد که با افزایش سن امکان بیشتری وجود دارد که سارقان مکان‌هایی دورتر از منزل خود را به عنوان هدف سرقت انتخاب نمایند در حالی که سارقان با سنین کمتر احتمالاً نزدیک‌تر به منزل مرتکب جرم خواهند شد.

1. Van Koppen, P.J. and Jansen R.W.J.

2. Snook, B.

3. Drealan, J.R.

۴. برای مطالعه بیشتر در مورد انگیزه‌های اطفال سارق نگاه کنید به کریمی، مهدی، پایان‌نامه علل روانی و اجتماعی گرایش اطفال به سرقت، استاد راهنما: دکتر آشوری، دانشگاه تهران، ۱۳۷۲.

در تبیین این رابطه می‌توان نکاتی را خاطر نشان کرد: اولاً اطفال بیش از بزرگسالان در رفتارهایشان مجبور هستند. منظور از اجبار محدودیت‌های جسمانی و حرکتی آنان است. از سوی دیگر امکان گزینش محدود وسیله نقلیه، به عنوان نمونه نداشتن گواهینامه رانندگی، هم بر انتخاب مکان جرم توسط آن‌ها مؤثر است (Van Daele, 2010: 47). در واقع با توجه به اینکه توانایی تحرک، قابلیت نقل مکان و حیطه فعالیت روزمره کودکان محدودتر از بزرگسالان است، فضای فعالیت و به تبع آن فضای آگاهی کوچکتری نیز خواهند داشت. بنابراین، عاقلانه‌ترین انتخاب، سرقت در این محدوده‌ای است که آشنایی کودک نسبت به آن بیشتر است.

به عبارت دیگر، برطبق نظریه الگوی جرم، می‌توان چنین تحلیل کرد که به دلیل الگوهای جابجایی و نوع زندگی، بزرگسالان با افزایش سن و در نتیجه افزایش ارتباطات، با مکان‌های بیشتری سر و کار خواهند داشت (محل کار، خانه آشنایان و دوستان، مکان‌های مرتبط با فعالیت همسر و فرزندان) و این مکان‌ها می‌تواند بخشی از گره‌های فعالیتی در نقشه‌های ذهنی آنان شود. به این ترتیب، فضای آگاهی بزرگسالان مسن‌تر، رشد و توسعه پیدا می‌کند و وسیع‌تر از فضای آگاهی افراد با سن پایین‌تر خواهد شد و در نتیجه تعداد آماج بالقوه سرقت که در فاصله دورتری از منزل قرار دارند برای آن‌ها افزایش خواهد یافت.

۳.۶. نحوه ارتکاب جرم و نزدیکی به مکان سکونت

آن‌گونه که جدول شماره (۲-۴) و نتیجه حاصل از آزمون مجذور کای بر روی داده‌های به دست آمده نشان می‌دهد میان نحوه ارتکاب جرم و نزدیکی مکان جرم به محل سکونت رابطه معنادار وجود دارد. نکته قابل توجه آنکه معناداری آزمون آماری فرضیه این تحقیق را که در سرقت‌های انفرادی در مقایسه با سرقت‌های دسته‌جمعی وقوع سرقت در نزدیکی محل سکونت احتمال بیشتر دارد، اثبات نمی‌کند؛ بدین معنا که در صورت مشارکت در ارتکاب سرقت احتمال بیشتری وجود دارد که سرقت‌ها در نزدیکی مکان سکونت واقع شوند.

این که شرکای سرقت فاصله کمتری را طی می‌کنند؛ می‌توان این‌گونه تحلیل کرد که گرچه فضاهای آگاهی شرکا متفاوت است اما آنان با توجه به مزایای مکان‌های نزدیک‌تر به محل سکونت، سعی در انتخاب مکانی برای ارتکاب جرم خواهند داشت که نسبت به

تمامی اعضا و فضای آگاهی آن‌ها نزدیک محسوب شود. به عبارت دیگر، با توجه به اینکه یکی از دلایل مهم در ارتکاب جرم در نزدیکی سکونت‌گاه به حداقل رساندن خطر شناسایی و دستگیری است (Bernasco, 2006: 143)؛ این امر برای گروه‌های سارق به این شکل مطرح می‌شود که کوتاه‌ترین فاصله برای تمامی اعضا مدنظر قرار گیرد.

از آنچه گفته شد می‌توان چنین نتیجه‌گرفت که به منظور نزدیک بودن مکان سرقت به همه اعضا، ترجیح بر این خواهد بود که شرکا در یک منطقه سکونت داشته باشند. به این ترتیب علاوه بر اینکه در فضای آگاهی خویش قرار دارند می‌توانند از شناخت شریک یا شریکان خود نسبت به همان محیط نیز بهره‌مند شوند. بنابراین، در اکثر مواقع سرقت‌های دسته‌جمعی توسط سارقانی که در یک منطقه سکونت دارند ارتکاب می‌یابد.

۷. نتیجه‌گیری و پیشنهادها

با توجه به فرضیات مطرح شده در این پژوهش به منظور آگاهی از تأثیر محل سکونت بر انتخاب مکان جرم و آزمون فرضیات بر روی گروه نمونه (چهار مصداق جرم سرقت در شهر تهران) نتایج حاکی از آن است که:

۱. سارقان تمایل بیشتری به ارتکاب جرم در نزدیکی مکان سکونت خویش در مقایسه با محل‌های دورتر از سکونت‌گاه دارند. به این ترتیب یافته‌های تحقیق فرضیه اصلی را تأیید نمودند. این امر در مورد چهار مصداق سرقت (سرقت از منزل، سرقت اتومبیل، سرقت از مغازه و کیف‌چاپی) به تفکیک مورد بررسی قرار گرفت و مشخص شد که آماج جرم نیز در فاصله طی شده از منزل تا مکان جرم مؤثر است.

۲. سارقان در سنین پایین‌تر تمایل بیشتری به ارتکاب جرم در نزدیکی محل سکونت داشته و با افزایش سن، امکان ارتکاب جرم در فواصل دورتر بیشتر خواهد بود. بر این اساس فرضیه سن نیز مورد تأیید واقع شد.

۳. در خصوص فرضیه شرکت در جرم، یافته‌ها احتمال بیشتر ارتکاب جرم در نزدیکی سکونت‌گاه توسط سارقانی که به صورت انفرادی مرتکب سرقت می‌شوند در مقایسه با سارقانی که به شکل دسته‌جمعی دست به سرقت می‌زنند، رد نمود. اما با توجه به آزمون انجام شده و معنادار بودن رابطه مشخص گردید که برخلاف فرضیه تحقیق، امکان ارتکاب سرقت در نزدیکی سکونت‌گاه در صورت انجام سرقت به نحو دسته‌جمعی بیشتر است.

به این ترتیب مشخص شد که محل سکونت به عنوان یکی از مکان‌هایی که فرد مستمراً در آنجا حضور دارد، بر انتخاب مکان ارتکاب جرم مؤثر است و نزدیکی به آن در تصمیم‌گیری مجرمان تأثیر دارد. این امر می‌تواند در تهیه نقشه‌های جرم، تعقیب مظنونان، به ویژه مجرمان سابقه‌دار و پیشگیری از ارتکاب جرایم بعدی بسیار مؤثر باشد.

برای به دست آوردن نتایج دقیق‌تر پیشنهاد می‌شود تحقیقات مشابه و دامنه‌دارتری در مورد دیگر جرایم علیه اموال مانند کلاهبرداری و جرایم علیه تمامیت جسمانی مانند ضرب و جرح و قتل صورت گیرد. این امر، امکان مقایسه میان دو دسته جرایم را فراهم آورده و همچنین از این طریق می‌توان تأثیر نوع جرم در فاصله طی شده را سنجید.

همچنین در مورد جرایمی که تحت عنوان جرایم زنجیره‌ای از آنها یاد می‌شود به ویژه قتل‌های زنجیره‌ای، این بررسی می‌تواند از اهمیت ویژه‌ای برخوردار باشد؛ چرا که در صورت تأیید فرضیه نزدیکی محل سکونت و مکان جرم، امکان پیش‌بینی محل وقوع احتمالی جرایم بعدی آسان‌تر می‌شود. به‌ویژه این امر برای پلیس از حیث پیشگیری از ارتکاب جرایم بعدی و حفاظت از آماج در خطر مورد توجه خواهد بود.

یکی دیگر از پیشنهادها برای پژوهش‌های بعدی در نظر گرفتن فضای آگاهی وسیع‌تر شامل سایر گره‌های فعالیتی خواهد بود. مفهوم فضای آگاهی نوعاً بسیار بزرگ‌تر از منطقه اطراف منزل افراد است و اغلب مکان‌های دیگری همچون مدرسه، محل کار، خانه‌های آشنا و دوستان و مسیرهای بین این نقاط را نیز دربر می‌گیرد؛ چرا که این محیط‌ها نیز دائماً مورد استفاده افراد بوده و بسیاری از فعالیت‌های روزمره در این مکان‌ها انجام می‌پذیرد. به این ترتیب گره‌های دیگر فعالیت نیز در شکل‌گیری فضای فعالیت و به تبع آن فضای آگاهی بسیار مؤثر است.

علاوه بر آنچه گفته شد نقش محل سکونت سابق (همچنین سایر گره‌های فعالیتی سابق) هم نباید نادیده گرفته شود. در واقع با دانستن سکونت‌گاه‌های پیشین مجرمان بیشتر راجع به دانش ذهنی آنان خواهیم دانست تا اگر صرفاً آدرس سکونت‌گاه حین ارتکاب جرم را در اختیار داشته باشیم. به‌علاوه نوع سکونت نیز می‌تواند بر انتخاب مکان مجرمانه مؤثر باشد. به نظر می‌رسد سکونت دائمی یا موقت (مثلاً اجاره‌ای) می‌تواند تأثیر متفاوتی بر تصمیم‌گیری برای ارتکاب جرم در نزدیکی محل سکونت داشته باشد. پس، در

نظر گرفتن سکونت‌گاه سابق و نوع سکونت نیز دریافت ما از چگونگی انتخاب مکان جرم توسط مجرمان را توسعه خواهد داد.

در مطالعات آتی تماس مستقیم با مجرمان و تکیه بر یادآوری های آنان می‌تواند از اهمیت برخوردار باشد تا از این طریق بهتر به نحوه تصمیم‌گیریشان واقف شویم. البته این امر سختی‌هایی را به همراه خواهد داشت چون کیفیت اطلاعات بستگی زیاد به توانایی مجرمان در به یاد آوردن مکان‌ها و زمان‌های جرایم ارتكابی دارد و مهم‌تر از آن میل مجرمان به گزارش چنین مطالبی و همکاری‌شان با محقق بر فرایند و نتایج تحقیق مؤثر خواهد بود.

منابع

فارسی:

۱. چمپیون، دین جان (۱۳۸۸) روش تحقیق در عدالت کیفری و جرم‌شناسی، ترجمه علی شایان، تهران: نشر دادگستر، چاپ چهارم.
۲. شایان، علی (۱۳۸۹) روش تحقیق میدانی در علوم جنایی، تهران: نشر دادگستر، چاپ اول
۳. قدیری اصلی، باقر (۱۳۹۰) سیر اندیشه اقتصادی، تهران: انتشارات دانشگاه تهران، چاپ دهم.
۴. کلارک. رونالد بی و اک. جان، ۱۳۸۸، جرم‌شناسی پیشگیری، ترجمه مهدی مقیمی، مهدیه تقی‌زاده، ناشر سازمان زرد، چاپ اول
۵. کلانتری، محسن، ۱۳۸۰، «بررسی جغرافیایی جرم و جنایت در مناطق شهر تهران»، رساله دکتری، دانشگاه تهران، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، گروه جغرافیا، رشته جغرافیا و برنامه ریزی شهری.

انگلیسی:

6. Bennet, T. and Wright, R. (1984) **Burglars on burglary. Prevention and the offender**, VT: Gower publishing company.
7. Bernasco, W. (2006) **Co-offending and the choice of target areas in burglary**, *Investigative Psychology and Offender Profiling* 3(3): 139–155.
8. Brantingham, P.L. and Brantingham, P.J. , (1981) **Notes on the geometry of crime**, In, *Environmental Criminology*, Brantingham P.J. and Brantingham

- P.L. (Eds.) Sage Publications, Beverly Hills, CA.
- 9.Brantingham P.J. and Brantingham P.L. (2008) **Crime pattern theory**. In: *Environmental Criminology and Crime Analysis*, Wortley R., Mazerolle L. and Rombouts S. (eds), Cullompton, Devon: Willan, 78–93.
- 10.Brantingham P.J. and Andresen M., Kinney B. (2009) **Classics in Environmental Criminology**, Taylor and Francis.
- 11.Deakin, J., Smithson, H., Spencer, J., & Medina-Ariza, J. (2007). **Taxing on the streets: understanding the methods and process of street robbery**, *Crime Prevention and Community Safety* 9(1), 52-67.
- 12.Drealan, J.R. (2007) **Criminal mobility of robbery offenders**, University of Central Florida
- 13.Eck, J. E. and Weisburd, D.(1995) **Crime places in crime theory**, In: *Crime and Place (Crime Prevention Studies, volume 4)*, edited by Eck and Weisburd, New York, Willow Tree Press, pp.1-33.
- 14.Felson, M. and Clarke, R. V. (1998) **Opportunity Makes the Thief**, Police Research Series, Paper 98. Home Office Policing and Reducing Crime Unit, Research, Development and Statistics Directorate. London
- 15.Kennedy D.B (1989), **Case your space** (environmental criminology), *Security Management* 33:47-52.
- 16.Lundrigan, S., & Canter, D. V. (2001). **Spatial patterns of serial murder: An analysis of disposal site location choice**, *Behavioral Sciences and the Law* 19: 595–610.
- 17.Ratcliffe, J.H. (2003) **Suburb boundaries and residential burglars Trends and Issues in Crime and Criminal Justice**, Paper 246.
- 18.Snook, B. (2004). **Individual differences in distance traveled by serial burglars**, *Journal of Investigative Psychology and Offender Profiling* 1:53–66.
- 19.Van Daele, S. (2010) **Mobility and distance decay at the aggregated and individual level**, In: *Safety, societal problems and citizens' perceptions: new empirical data, theories and analyses*, M. Cools, B. De Ruyver, M. Easton, L. Pauwels, P. Ponsaers, G. Vande Walle, T. Vander Beken, F. Vander Laenen, G. Vermeulen & G. Vynckier (Eds.), 41-59
- 20.Van Koppen, P.J. and Jansen R.W.J. (1998) **The road to robbery: Travel patterns in commercial robberies**, *British Journal of Criminology* 38: 230–46.
- 21.Weisburd D., Bruinsma G.J.N. and Bernasco W. (2009) **Units of analysis in geographic criminology: Historical development, critical issues, and open questions**, In: *putting crime in its place*, Springer, p 3-31
- 22.<http://amar.sci.org.ir/PlanList.aspx>
- 23.<http://salnameh.sci.org.ir/TableShow/printversion.aspx>